

Lausunto annettiin merialuesuunnittelun sivuilla

(<http://meriskenaariot.info/merialuesuunnitelma/lausunto/>) alla oleviin alaotsikoihin jaoteltuna.

Yleiset kommentit

Suomen Tuulivoimayhdistys (STY) pitää merialuesuunnittelua tärkeänä ja erityisesti Saaristomeren ja Selkämeren eteläosan sekä Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren suunnitelmissa tehtyjä toimenpiteitä oikeansuuntaisina. Tuulivoimatuotantoalueiden puuttuminen Suomenlahden merialuesuunnitelmasta on sen sijaan vakava puute. Lisäksi STY haluaa kiinnittää huomiota muutamiin muihinkin yksityiskohtiin merialuesuunnitelmissa.

Merialuesuunnitelmassa on tuotu esiin, että se on mahdollistava, ei poissulkeva. Tämä tarkoittaa, että toimintoja voi suunnitella myös alueille, joita ei ole määritelty tiettyyn käyttöön merialuesuunnitelmassa. Merialuesuunnitelmien teksteissä tulisi tuoda paremmin esiin, että monet muutkin kuin kartalla esitetyt alueet, ovat merituulivoimalle potentiaalisia alueita. Tätä mahdollistavaa näkökulmaa tulee korostaa myös viranomaiskeskusteluissa, ettei suunnitelma käänny tarkoitustaan vastaan.

On epäselvää, kuinka merialuesuunnitelmia tullaan jatkossa hyödyntämään, sillä ne eivät ole oikeudellisesti sitovia. Oletettavissa on, että tuulivoimahankkeen vastustajat tulevat tuomaan esiin hankealueen puuttumisen merialuesuunnitelmasta. Merialuesuunnitelmiin ei ole lähtökohtaisesti sisällytetty jo kaavoitettuja tai kaavoituksessa parhaillaan olevia tuulivoima-alueita, sillä kyseessä ovat kaksi erillistä prosessia. Merialuesuunnitelman selityksessä (<http://meriskenaariot.info/merialuesuunnitelma/vm4/>) tuodaan myös esille, että merituulivoima-alueet sijaitsevat vähintään 10 km päässä rannikosta. On äärimmäisen tärkeää, että nämä ennakkoon tehdyt rajaukset tuodaan selkeästi esille merialuesuunnitelmissa. Lisäksi tulee entisestään korostaa merialuesuunnittelun strategista merkitystä potentiaalisten uusien merituulivoima-alueiden tunnistamisen osalta. Näin jo kaavoituksessa olevien ja alle 10 km päähän rannikosta suunniteltavien tuulivoimahankkeiden kehittäminen ei vaikeudu merialuesuunnitelmassa tehtyjen rajausten vuoksi. Lisäksi STY kehottaa vakavasti miettimään jo kaavoitettujen alueiden sisällyttämiä merialuesuunnitelmaan. Jo kaavoitetut alueet peilaisivat merialuesuunnitelmaa suunnittelun nykytilaan.

Merituulivoimalle osoitetut alueet ovat pääasiassa 10–50 m syvyydessä, mikä on perusteltua tämän hetken teknologialla. Tuulivoimateknologia kehittyi kuitenkin valtavaa vauhtia, minkä seurauksena myös tätä syvemmät alueet voivat osoittautua taloudellisesti kannattavaksi. STY pitää hyvänä, että merialuesuunnitelmassa onkin merkitty energiantuotantoalueita myös talousvyöhykkeelle.

Tarkastelemalla myös talousvyöhykettä varaudutaan teknologian kehittymiseen ja merituulivoiman kustannusten laskuun.

Www-sivuilla merialuesuunnitelmat ovat helposti löydettävissä ja tutkittavissa ja www-sivut ovat erittäin toimiva ratkaisu merialuesuunnitelmien laajaa käyttöä varten. Lausunnon jättämisestä pelkät www-sivut sen sijaan tekivät hieman haastavan: lausunnon kirjoittaja ei voi olla aivan varma käyneensä

jokaisella olennaisella sivulla ja lukeneensa jokaisen olennaisen osuuden teksteistä. Teksteistä koottu pdf olisi voinut helpottaa tätä työtä.

Kommentit Suomenlahden merialuesuunnitelmaluonnokseen

STY pitää erittäin valitettavana, että Suomenlahdelle ei ole merkitty yhtään aluetta merituulivoimalle. Tuulivoiman sijoittaminen lähelle Etelä-Suomen kulutuskeskuksia vähentäisi tarvetta sähkön siirtolinjojen rakentamiselle. Etelä-Suomeen sijoitettu tuulivoima myös tasapainottasi tuulivoiman tuotantoa valtakunnan tasolla, sillä valtaosa tuulivoimakapasiteetista on nyt rakennettu Pohjois-Pohjanmaalle.

Tuulivoiman ja puolustusvoimien toiminnan yhteensovittamisen haasteisiin etsitään parhaillaan ratkaisua valtioneuvoston rahoituksella. Koska merialuesuunnitelmat katsovat tulevaisuuteen ja kuvaavat vuoden 2030 tavoitetilaa, olisi tuulivoimalle pitänyt varata alueita myös Suomenlahdelta. Näille alueille olisi voinut laittaa samanlaisen merkinnän kuin Saaristomeren eteläosassa tunnistetuille tuulivoimatuotantoalueille ("Maanpuolustuksen tarpeet saattavat rajoittaa Saaristomeren eteläosan ja pohjoisen Itämeren energiatuotannon potentiaalien hyödyntämistä"). Näin merialuesuunnitelmassa olisi varauduttu siihen mahdollisuuteen, että teknisen kehityksen myötä puolustusvoimat voisivat hyväksyä tuulivoimaa Suomenlahdelle.

Natura-alueen suojeluarvon ja tuulivoiman yhteensovittaminen tehdään hankekohtaisessa Natura-arvioinnissa. Tuulivoimaa voi rakentaa myös Natura-alueelle, kunhan alueen suojeluarvo ei heikenny. Siksi se, että Suomenlahdella on Natura-alueita, ei ole peruste jättää tuulivoima-alueita merkitsemättä merialuesuunnitelmaan. Erityisesti koska merialuesuunnitelmassa ei ole tehty hankekohtaista Natura-arviointia, ei merituulivoima-alueiden jättämistä pois Suomenlahdelta voi perustella Natura-alueilla.

Suomenlahti on toki yksi lintujen päämuuttoreitti ja siksi tuulivoiman sijoittaminen alueelle vaatii linnuston erityistä huomioimista. Perämeren kaaren päämuuttoreitillä on Suomen suurin tuulivoimakeskittymä, jossa on toteutettu kattava muuttolinnuston seuranta jo useana vuonna (esim. <http://www.tuulivoimalehti.fi/aiheet/tuulivoima-ja-ymparisto/linnustovaikutusten-seuranta-suomalaisten-tuulipuistojen-alueella.html>). Seurannan tulosten mukaan linnut osaavat väistää voimaloita sekä kiertää ne. Seuranta-aineistossa ei ole todettu ainoatakaan törmäystä yleisesti tuulivoimaloiden törmäysvaikutuksille herkiksi arvioiduista joutsenista tai hanhista, joiden valtakunnallisesti tärkeille päämuuttoreiteille Kalajoen ja Pyhäjoen tutkimusalueen tuulipuistot sijoittuvat. Seurantatutkimuksen merkittävin tulos on, että seurattujen tuulipuistojen vaikutukset alueiden kautta muuttaviin lintuihin ja lintujen valtakunnallisesti tärkeisiin muuttoreitteihin ovat jääneet vähäisiksi. Voimaloiden vaikutukset ilmenevät lintujen muuttoreittien sisällä tapahtuneena paikallisena ja pienipiirteisempänä muutoksena lintujen pyrkiessä kiertämään tuulipuistoja. Nykyaikaiset tuulivoimalat sijoittuvat niin etäälle toisistaan, että ne eivät estä lintujen liikkumista myöskään tuulipuistojen alueilla, eikä tuulipuistojen rakentaminen näin ollen ole katkaissut valtakunnallisesti tärkeitä lintujen päämuuttoreittejä edes lintumuuton pullonkaula-alueilla.

Tänä päivänä on myös mahdollista hyödyntää teknologiaa vähentämään linnustovaikutuksia. Esimerkiksi Porin Tahkoluodossa on linnustotutka, joka on osoittautunut erittäin toimivaksi ratkaisuksi linnuston ja tuulivoiman yhteensovittamisessa (<https://areena.yle.fi/1-50530622>). Linnustotutkan hyödyntäminen Suomenlahden kaltaisella lintujen muuttoreitillä tarjoaa hyvän mahdollisuuden linnuston ja tuulivoiman yhteensovittamiseen. Tämä on valitettavasti jätetty täysin huomioimatta Suomenlahden merialuesuunnitelmassa.

Kommentit Saaristomeren ja Selkämeren eteläosan merialuesuunnitelmaluonnokseen

STY pitää hyvänä, että merialuesuunnitelmassa on tunnistettu erityisesti Pohjanlahden hyvät edellytykset laajamittaiselle merituulivoimarakentamiselle. Saaristomeren ja Selkämeren eteläosan merialuesuunnitelman kehityskuvassa vuodelle 2030 on tunnistettu alueellisen kehityksen keskiössä uusiutuvien energiantuotantomuotojen kokonaisratkaisut. Alueella on paljon energia-, merirakentamis- ja teknologiateollisuutta, jotka hyötyvät merituulivoimarakentamisesta. On hyvä, että tämä on tuotu suunnitelmassa selkeästi esille.

Saaristomeren ja Selkämeren eteläosan merialueilta on tunnistettu merkittävä määrä laajoja merituulivoimalle soveltuvia alueita. Tärkeää on myös, että merialuesuunnitelmassa on selkeästi tuotu esille, että myös nyt tunnistettujen alueiden ulkopuolelle voidaan suunnitella merituulivoimaa.

Saaristomeren ja Selkämeren eteläosan merialuesuunnitelmaluonnokseen on tunnistettu pari merituulivoimalle sopivaa aluetta, vaikka niihin liitetyn kirjauksen (”Maanpuolustuksen tarpeet saattavat rajoittaa Saaristomeren eteläosan ja pohjoisen Itämeren energiatuotannon potentiaalien hyödyntämistä.”) perusteella voi olettaa, että alueet eivät ole tällä hetkellä yhteensovitettavissa puolustusvoimien toimintojen kanssa. STY pitää tärkeänä, että merialuesuunnitelmassa on jätetty näin tilaa teknologian kehitykselle sekä sille mahdollisuudelle että esim. parhaillaan käynnissä olevassa valtioneuvoston teas -rahoituksella tehtävässä hankkeessa löytyy keino vähentää tuulivoimaloista puolustusvoimien sensoreille aiheutuvaa haittaa.

Tämän alueen vaikutusten arvioinnissa STY pitää puutteena sitä, että ympäristövaikutuksissa on tuotu esille ainoastaan merituulivoiman mahdolliset negatiiviset ympäristövaikutukset. Vaikutusten arvioinnissa tulisi tuoda esille myös merituulivoiman positiivinen ympäristövaikutus: tuulivoima vähentää energiantuotannon CO₂-päästöjä, kun se korvaa fossiilisia polttoaineita. Lisäksi merituulivoimaloiden perustusten riittävä vaikutus voi lisätä luonnon monimuotoisuutta merituulipuiston alueella. Merituulivoiman vaikutus ilmastonmuutokseen on tuotu esille yhteiskunnallisissa vaikutuksissa, mutta se on myös ympäristövaikutus, joka tulee kirjata ympäristövaikutuksiin.

Kommentit Pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren merialuesuunnitelmaluonnokseen

STY pitää hyvänä, että merialuesuunnitelmassa on tunnistettu pohjoisen Selkämeren, Merenkurkun ja Perämeren alueen olevan tuulivoimatuotannon kannalta otollista aluetta. Merialuesuunnitelman tilannekuvassa on myös hyvin todettu tämän alueen vahvuudet mutta myös haasteet

merituulivoimarakentamisen kannalta. On erittäin hyvä, että tälle alueelle on tunnistettu useita laajoja merituulivoimalle todennäköisesti soveltuvia alueita.

Merialuesuunnitelmaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa on todettu ilmastonmuutoksen negatiivinen vaikutus erityisesti Perämeren tilaan. Kuitenkaan ympäristövaikutuksissa ei ole tuotu esille tuulivoimarakentamisen positiivista vaikutusta ilmastonmuutoksen torjuntaan: tuulivoima vähentää energiantuotannon CO₂-päästöjä, kun sitä rakennetaan korvaamaan fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Tämä tulee kirjata positiivisiin ympäristövaikutuksiin.

Merituulivoiman positiiviset taloudelliset vaikutukset on tunnistettu hyvin alueen vaikutusten arvioinnissa. Niihin tulee kuitenkin lisätä vielä merituulivoiman merkittävät kiinteistöverotulot kunnalle.

Kommentit Suomen merialueen kestävän käytön visioon sekä teemakohtaisiin visioihin ja tiekarttoihin

Energia-alan visiossa ja tiekartassa merituulivoiman kuvauksessa voisi tuoda esille, että merituulivoimaa rakennetaan myös kelluville perustuksille, vaikkakin niiden soveltuminen Itämerelle vaatii vielä teknistä kehitystä. Kelluvat perustukset on mainittu kehityssuunnat-kohdassa, mutta koska ne ovat jo tätä päivää, voisi ne tuoda tiekartan alussa esille kohdassa, jossa mainitaan merituulivoiman rakentaminen meren pohjaan sijoitettavalle perustukselle tai keinosaarille.

Tiekartan taustataulukossa tuodaan esille, että veneily ja muu virkistyskäyttö voisivat vaikeutua merituulivoiman rakentamisen vuoksi. Rakennetut merituulipuistot eivät kuitenkaan lähtökohtaisesti sulje pois kalastusta tai veneilyä merituulipuiston alueella. Voimaloiden etäisyydet ovat nyt jo pitkät ja etäisyys kasvaa entisestään voimaloiden koon kasvaessa, mikä korostaa mahdollisuutta liikkua alueella melko vapaasti.

Tiekartan julkinen tukiosioissa on hyvin tunnistettu tarpeet merituulivoiman laaja-alaiselle hyödyntämiselle. Kansalliset merituulivoimatavoitteet ja -linjaukset tukisivat alan kehitystä.

Kommentit merialuesuunnitelmaluonnoksessa käsitelyihin toimialoihin

Merialuesuunnitelmassa on käsitelty keskeiset toimialat. Tässä kohtaa on ollut perusteltua keskittyä energiantuotantomuodoista merituulivoimaan, sillä eri arvioiden mukaan merituulivoimaa päästään laajamittaisemmin rakentamaan myös Suomessa 2020-luvun aikana. Muita merellisiä energiantuotantotapoja voi käsitellä tulevilla merialuesuunnitelmissa, kun näistä mahdollisista teknologioista on nykyistä enemmän tietoa.

Kommentit merialuesuunnitelmien vaikutusten arvioinnista

STY pitää hyvänä sitä, että varsinaisessa vaikutusten arviointidokumentissa (erillinen pdf) on nostettu esille tuulivoiman vaikutukset ilmastonmuutoksen torjunnassa merituulivoimaa koskevan luvun 4.2. alkupuolella.

Merenpohjan kulttuuriperintökohteet kartoitetaan tuulipuiston ja sen merikaapelin sijoitussuunnittelussa. Näin ollen vaikutus merenalaisiin kulttuuriperintökohteisiin tulee olemaan vähäinen, toisin kuin vaikutusten arvioinnissa oletetaan (s. 13). Merenpohjan koostumus on merituulivoimahankekehityksessä erittäin keskeisessä roolissa ja ohjaa muiden seikkojen ohella sopivan alueen etsintää. Merituulipuistojen aluerajaukseen vaikuttaa lukuisia alueen ja merenpohjan ominaispiirteitä, joiden tunnistaminen vaatii yleensä kattavia selvityksiä, joita ei merialuesuunnittelun puitteissa ole voitu tehdä. Näin ollen vaikutuksia myöskään merenpohjaan ei ole voitu tunnistaa vaikutusten arvioinnissa.

Taloudellisissa tai yhteiskunnallisissa vaikutuksissa tulisi huomioida kunnan merituulivoimasta saamat merkittävät kiinteistöverotulot. Kiinteistövero on huomioitu alueellisissa vaikutuksissa s. 35. Koska tuulivoimasta saatavalla kiinteistöverolla on erittäin merkittävä vaikutus yhä useamman kunnan taloudelle, tulee kiinteistövero tuoda esille myös alkuosan yleisessä vaikutusten arvioinnissa. Esimerkiksi Kalajoella, jossa on 64 maatuulivoimalaa, vuonna 2019 yli 30 % kunnan kiinteistöverokertymästä tuli tuulivoimaloista.

Vaikutusten arvioinnissa (kuten yllä kommentoitu visioon) tulisi huomioida, että rakennetut merituulipuistot eivät lähtökohtaisesti sulje pois kalastusta tai veneilyä merituulipuiston alueella.

Vaikutusten arvioinnin lauseesta: ” Tuulivoimaloiden visuaalisia vaikutuksia vahvistavat niiden liike ja välke” voi saada virheellisen kuvan, että tuulivoimalat jotenkin välkkyisivät. Tuulivoiman yhteydessä välkkeellä tarkoitetaan valon ja varjon vaihtelua, joka muodostuu tuulivoimalan lapojen varjon vaihdellessa sen osuessa maahan. Merialuesuunnitelmassa osoitetut merituulivoimapuistot ovat niin kaukana rannasta, että niiden varjovälke ei ulotu vakituisten tai vapaa-ajan asuntojen pihamaalle. Mikäli vaikutusten arvioinnissa tarkoitetaan tuulivoimaloihin lentoturvallisuuden takaamiseksi asennettavia lentoestevaloja, tulisi se tuoda selkeästi esille samalla huomioiden, että Suomen ilmailuviranomaisten määräysten mukaan yöaikaan on sallittu vähemmän häiriötä aiheuttavat tasaisesti palavat punaiset lentoestevalot.

STY pitää erittäin hyvänä, että luvussa 4.2. on tunnistettu merituulivoiman määrän lisäämisen vaikutus satamien käyttöasteeseen sekä luvussa 4.4. meriteollisuuteen.